

BUTLLETÍ DE L'AGRUPIACIÓ EXCURSIONISTA DE GRANOLLERS

SUMARI

La repoblació forestal del Vallès (Editorial).—Senyals d'auxili. Codi internacional dels clubs alpins.—De Geologia: Notes sobre l'era secundària. Els Ammonítits, per JOAN RODONS.—Del valor etnogràfic de l'habitació humana a Catalunya, per SALVADOR LLOBET.—Notes Folkloriques: Els aplecs vallesans, per JOSEP M.ª PUCHADES.—Notes.—Cursets i Conferències.—Programa Maig i Juny

MAIG - JUNY
MCMXXXII

Construcció i Venda

de

Mobles

Especialitat en els treballs d'encàrrec

DORMITORI compost de llit, armari amb dues llunes, 2 tauletes de nit i 2 cadires tapissades

Pessetes 430

DORMITORI compost de llit, calaixera, 2 tauletes de nit i 2 cadires

Pessetes 265

MENJADOR compost de bufet, taula i 6 cadires

Pessetes 215

Visitar aquesta casa és comprar

Jaume Blanxart

Taller i Despatx

Carrer de Ricoma, 95 i Plaça dels Cabrits

Granollers

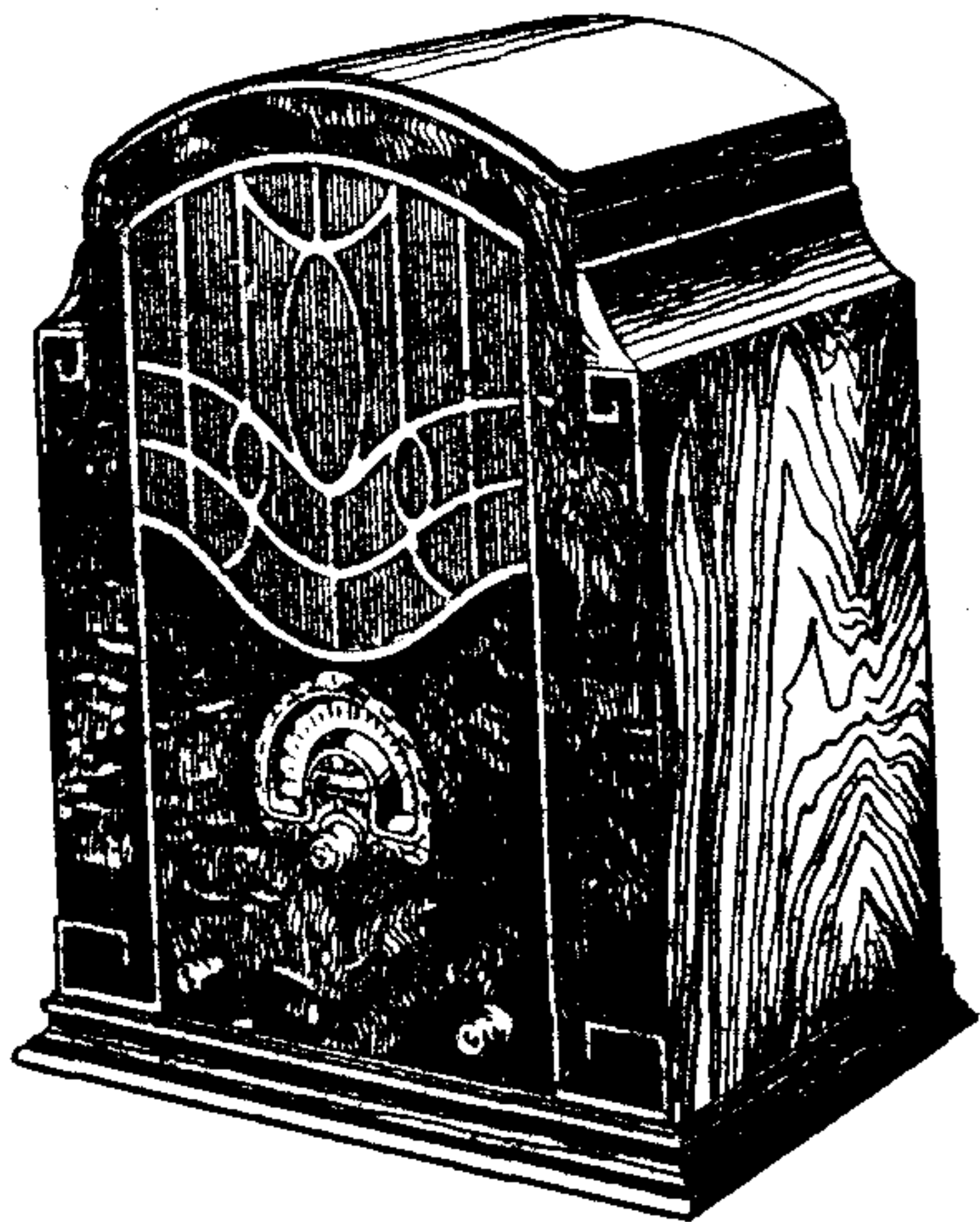
Clarion Radio

Heu-vos ací els dos models **Clarion** que actualment han assolit la màxima popularitat i que estan obtenint l'èxit mundial més ressonant per llur excel·lència i per ésser reconeguts com els millors receptors del tipu **Neutrodí** i **Superheterodí** dissenyats en la present temporada.

Model 40—Amb circuit **Neutrodí** ultra-modern a base de les vàlvules **Multi-mu** i **Pentodo**, dotat de tots els perfeccionaments i equipat amb el famós altaveu dinàmic **TCA**, amb 98 % de puresa de to.

Model 40, de 5 vàlvules

Model 80, de 7 vàlvules

Model 80—Amb circuit **Superheterodí**. Es el receptor ideal per excel·lència per a tots els que desitgin una selectivitat extremada. Es difícil trobar un receptor que l'avantatgi. Equipat amb vàlvules **Multi-mu** i **Pentodo**. Va proveït de tots els refinaments i avenços fins el dia i amb altaveu dinàmica **TCA**.

**Distribuïdor general
per a Espanya:**

PLATÓ TEXIDÓ

**Diputació, 175-181
BARCELONA**

SOLUCIÓ CASES

Enforteix els ossos i obre la gana

Indispensable a les dones emba-
rassades i les que crien : Molt
útil per al creixement dels nens

Preparat a la Farmàcia J. PUCHADES

Plaça de la Liana, 11 : Barcelona

Preu: 2'50 pessetes ● ● De venda a les Farmàcies

Apotecaria i Drogueria *de* *Josep Marimón i Garriga*

Anàlisis

Clinics

de tota mena

Específics Nacionals i Estrangers

*Dipòsit de sèrums i vacunes de les cases Ybis,
de Madrid i Meister Lucius, d'Alemanya*

Drogues i Colors de totes marques

Doctor Robert, 12 i 12 bis

Telèfon 30

Granollers

*Encar que
la moxilla
estiga plena..*

sempre hi haurá lloc per uns cubets de caldo Maggi amb les seves llaunetes tan pràctiques que tancan hermeticament. Amb aquets cubets podeu preparar, tenin tan sols aigua bullenta, en un instan un brou exquisit, reconfortan, esti-

mulan, que vos treurá la set i vos procurarà una sensació de ben-estar.

Caldo Maggi

Gran Sastreria

SITJES

Plaça de la República, 27 : Teléf. 92

GRANOLLERS

La Casa que ven més barato del Vallès

Calculeu! Esgarrifeu-vos!

Trajos de dril. . . . . a **3** duros

“ classe més bona. a **6** “

“ de llana . . . . . a **10** “

“ classe més bona. a **15** “

“ blau per a mecànics a **5** “

No perdeu el temps! No dubteu!

En lloc més no trobareu el què hi ha a la

SASTRERIA SITJES

Plaça de la República, 27 * Telèfon 92 * GRANOLLERS

BUTLLETÍ

MAIG - JUNY : MCMXXII

Josep Umbert, 30-32

Per la Repoblació Forestal del Vallès

Per l'Agrupació Excursionista de Granollers i per mitjà de la Casa del Vallès, que ha gestionat la demanda d'acord amb les dades facilitades per l'Agrupació, ha estat demanat a la Generalitat de Catalunya la conveniència de realitzar actives gestions prop dels propietaris que els afecta, a fi d'aconseguir la repoblació forestal del Pla de la Calma, en la serralada del Baix Montseny, ja que, ultra ésser un perjudici del mateix terreny, pertorba notablement el règim de pluges de la muntanya, i per tant, l'economia de l'aigua subterrània de bona part del Vallès.

La Generalitat, que ha pres la iniciativa amb evident afecció, vol posar tot el seu esforç en que les 800 hectàrees que actualment estan en erm absolut, malgrat l'excel·lent qualitat del terreny, siguin plantades del bosc que les condicions agronòmiques determinin.

Per altra part, ha tingut lloc posteriorment una reunió de propietaris per a activar la repoblació forestal en aquella regió, el què demostra la bona disposició d'uns i altres per a aconseguir la millora que ens ocupa.

Interessant-se per la riquesa forestal de la nostra terra, la Generalitat ha demanat que li siguin denunciades totes les talles de boscos excessives, per a evitar en el possible la constant despoblació de les nostres muntanyes, que originen tan grossos perjudicis. Així mateix, amb evident amor a l'empresa, posa a la disposició dels propietaris cabals a interès mòdic i serveis tècnics per a la repoblació necessària en les terres que es demaní.

Aquesta tasca és una de les feines més positives que poden rea-

litzar els excursionistes que volten sempre per la muntanya. Una comunicació a temps al Servei de Boscos i Monts de la Generalitat, pot salvar un patrimoni forestal, com s'ha escaigut amb el bosc de can Tarrés, de La Garriga, on l'oportuna intervenció de l'organisme català ha impedit la desaparició del bosc tan anomenat. Però no solament es pot evitar la desaparició, sinó que, un cop tallat, encara es pot lograr que sigui immediatament replantat amb arbres adients a les especials condicions climàtiques del terreny.

Ja que tenim un bon instrument de treball i unes lleis que ens emparen, amics excursionistes, vetllem per la població forestal!

Senyals d'auxili

Codi Internacional dels clubs alpins

En moments de necessitat, tots els excursionistes poden estar segurs d'ésser compresos en llurs demandes d'auxili, per mitjà de senyals òptics i acústics, sempre que les distàncies permetin d'ésser vistos o sentits.

Senyals òptics

De dia: Fer voleiar sis vegades per minut un objecte qualsevol, descrivint un semicercle començant a terra (amb preferència una prenda de vestir lligada a la punta d'un bastó). Fer, després, una pausa d'un minut i tornar a començar.

De nit: Ensenyar un llum (llanterna o foc, etc.) sis vegades per minut. Fer una pausa i començar altra volta.

Senyals acústics

Repetir sis vegades un crit fort i agut en el transcurs d'un minut. Fer una pausa d'un minut i repetir altra vegada el senyal.

La resposta es donarà per mitjà d'un senyal òptic o acústic, repetint-lo tres vegades per minut i fent una pausa, també, d'un minut.

... — — — ... S O S

Igualment, existeix en l'alfabet Morse un signe internacional que adverteix un moment de perill. Es el S O S. Encara que generalment s'usa en la Telegrafia sense fils, poden usar-lo, també, els excursionistes, descrivint a cops de pifre, més o menys llarg, els senyals característics del S O S (. . . — — — . . .)

De Geologia

Notes sobre l'era secundària Els Ammonítits

Per Joan Rodons

En el curs de les evolucions i canvis de la matèria organitzada, o sigui en el procés seguit pel desenrotllament de la vida, hom pot admetre una divisió que s'ha classificat generalment en eres i períodes, caracteritzats per fites que assenyalen començaments o finals de metamòrfosis, d'avenç o retrocès en els organismes. Per això, en estudiar la història de la vida en aquest esferoide que trepitgem, trobem uns canvis en l'escorça del mateix, ocorreguts segurament en moments de revolució, posant al descobert aquells organismes que, havent desaparegut com éssers vivents, restaven desconeguts, i facilitant-nos així l'estudi dels mateixos.

En anar en decadència la flora carbonífera, quan ja havien desaparegut bona part dels seus components, és quan l'era primària arriba als seus límits i cedeix el lloc a la secundària, era de pau i tranquil·litat, segons sembla, en la història de la Terra, les energies internes de la qual devien estar endormiscades durant gairebé tots els seus períodes. La fauna aconsegueix, amb les condicions favorables del medi ambient, notables progressos, ocasionats principalment per la purificació de l'atmosfera, a la qual l'exuberant vegetació carbonífera, tot just desapareguda, li havia llevat la gran quantitat d'anhidrid carbònic que es desprengué dels volcans de l'era primària.

Així com en els temps anteriors es troben uns animals senzills i raquívics, d'estructura rudimentària, en els secundaris succeeix el contrari; car per exemple, la classe dels reptils assoleix un desenrotllament tan evident que hom ha anomenat també a l'era secundària l'"era dels reptils". D'aquests, uns s'adapten a la vida en mars i llacs: són reptils nadadors, com els Ichtyosauris i Plesiosauris; d'altres volen per l'aire, com els Pterodàctils i Rhamphorinchs; els altres fan vida terrestre, com els Brontosaires, Estogosaires, Iguanodont, etc.

Per aquests temps apareixen també les primeres aus, que en llurs principis tenen notable afinitat amb els reptils; per exemple, l'Archæopterix de Solenhofen tenia cua de llargardaix, amb un parell de plomes a cada vèrtebra i bec d'ocell, amb dents. També fan llur aparició, encara que poc representats i en les formes més senzilles, els mamífers, i més tard, nous peixos d'estructura óssea.

Hom ha dividit l'era secundària en tres períodes: el triàssic, que pren el nom a causa de la seva subdivisió en tres pisos; el juràssic, així anomenat perquè fou a la regió del Jura on primer es trobà ben caracteritzat; i finalment, el cretàcic, l'etimologia del qual li pervé de la naturalesa dels sediments predominants en tota la seva durada: la creta. D'aquests tres períodes esmentats, el que fou afavorit amb una vida més rica i exuberant va ésser el juràssic, i donada la seva importància exposarè ací alguna de les seves principals qualitats.

Els terrenys que pertanyen a aquest període es presenten generalment en massissos argilosos i calcaris de formació marina; a diferents nivells s'hi presenten bancs ferruginosos i nòdols silícis, en mig dels quals les espècies fòssils hi són abundantíssimes, comptant-s'hi per milers, ço que indica la plenitud i puixança que la vida arribà a assolir.

Als mars juràssics que es succeeixen en tot el període, l'abundància de mol·luscs cefalòpodes és extraordinària; i particularment es desenrotlla la família dels Ammonitits, les característiques de la qual ressenyarem breument, car es diferencien notablement dels altres mol·luscs.

Els Ammonites, que visqueren durant molts segles, han desaparegut per complet avui dia; llur nom els ve de la semblança que presenten amb les banyes d'Ammon. Són uns mol·luscs amb closca circular, enrotllada en espiral, tal com molts altres del seu mateix tipus, i que existiren en tal abundància que per la sola enumeració i descripció breu de les característiques de cada espècie fóra precis omplir un volum ben extens. L'espiral de la closca està dividida en una sèrie de departaments, alguns dels quals estaven buids i els altres eren ocupats pel cos de l'animal; un tub posava en comunicació aquests departaments que podien amb ell omplir-se més o menys d'aigua, descendint o elevant-se així als diferents nivells oceànics. El funcionament era, doncs, anàleg al d'aquests grans aparells que sols serveixen per a la destrucció i que anomenem submarins.

Malgrat haver-nos deixat únicament com testimoni de llur pretèrita existència les restes fossilitzades de la seva closca, hom ha pogut reconstruir gairebé totalment l'estructura d'aquests organismes. Els Ammonitits del juràssic són els més perfeccionats, i són d'una diversitat remarcable, presentant-se algunes espècies en una forma graciosa i elegant.

Bibliografia: "Curs de Geologia aplicada a Catalunya", per Mn. Norbert Font i Sagué.

"Les Fossiles", per G. Tissandier.

Del valor etnogràfic de l'habitació humana a Catalunya

Per Salvador Elobet

Etnografia és la ciència que estudia i descriu els pobles i grups ètnics que poblen o han poblat la terra; entenent per pobles o grups ètnics les diverses zones que estan determinades per unes mateixes línies de cultura, idiomàtiques, etc., i que, per tant, les uneixen unes mateixes característiques generals.

Del resultat dels estudis etnogràfics es presenta l'etnologia, per tal de comparar els medis culturals — i ací cultura vol dir civilització — amb els dels pobles diferents i establir unes lleis fonamentals d'origen i desenrotllament de la Cultura. Contràriament al què alguns han pretès, que l'Etnologia havia d'ésser l'estudi de les races que componen els pobles, la immensa majoria hi ha vist únicament un sistema d'estudiar millor l'etnografia local per mitjà de la comparació de les variants etnogràfiques dels pobles de tot el món.

Perquè, naturalment, la propagació de la cultura humana pot haver estat efecte de les invasions estrangeres i de les influències comercials en els diferents nuclis primitius; però aquesta no és una llei absoluta, sinó que, com remarca Adolf Bastián, és possible que la homogeneïtat de la naturalesa física i espiritual dels homes fes que en països distants i en semblants circumstàncies poguessin produir-se idees, objectes i costums pròximament iguals, per bé que de manera independent. Per tant, l'etnografia d'un poble pot ésser una conseqüència dels moviments culturals dels altres pobles i sobre tot dels que el circumden, que junt amb altres causes d'ordre moral i material, van estructurant les particularitats ètniques.

Però en el cas concret de l'habitació, poden haver-hi multitud de causes que determinin la seva variació d'un punt a l'altre. El clima mateix té una gran importància per la norma de la vivenda; als climes distints correspon una habitació diferent, ja que en un clima tòrrid no s'hi escauria la mateixa habitació que en un clima temperat o bé d'un clima fred. Les cabanes de palla africanes no encaixarien pas a Catalunya, ni les habitacions de la Maresma convindrien a les contrades pirenenques. En un país que el sol és cremant, la casa té per objecte principal donar ombra i preservar de les pluges els seus habitants, mentre que en una comarca on la temperatura a l'hivern està sempre sota zero, cal que la casa serveixi d'abric i cuirça a les intemperàncies del clima.

La seguretat contra les invasions humanes i animals i la seguretat d'alimentació que, sobre tot en els primers temps prehistòrics, tenien un enorme ascendent sobre l'emplaçament de les vivendes humanes, influeixen i han in-

fluït molt en l'habitació. No solament pel clima, que fa que la casa situada en un punt o altre pot tenir diferència, sinó també perquè en canviar el punt d'emplaçament canvien les necessitats imposades per les ocupacions quotidianes i la disposició o dependències de la casa en surten modificades. Això ens porta naturalment a parlar de la influència de la vida vegetal en l'habitació humana; no perquè sigui sempre una influència directa, com passa en els països càlids, per exemple, que empren únicament substàncies vegetals en la construcció, o bé els casos que, fins i tot en temps moderns succeeixen, que hom empra la fusta del país per a la construcció de la casa, sinó que, en temps antics principalment, l'abundància de vida vegetal permetia la ramaderia, que obligava a una modificació o engrandiment de l'habitació humana; o bé la collita de cereals i altres substàncies vegetals necessitaven un acondicionament dintre la casa, que en sortia forçosament modificada.

Totes aquestes causes o influències es relacionen mutuament, de la mateixa manera que la vida vegetal depèn de la qualitat del terreny i del clima del país. Un clima, segons la graduació de temperatura, tindrà una o altra influència damunt la vida vegetal, que es desenrotllarà més o menys en relació a les precipitacions atmosfèriques i a les qualitats químiques del terreny. Ja en països de cultura avançada i de vida agrícola important, l'exhuberència vegetal tindrà raó directa en les condicions econòmiques, que es traslluiran en l'habitació. A Catalunya, país agrícola, hom observa una gran diferència entre les cases dels seus pobles segons la fertilitat del terreny.

De la mateixa manera tenen poder damunt l'habitació la qualitat i quantitat dels materials hàbils per a la construcció que el terreny pot proporcionar. Pedres de riu, necessiten una tècnica diferent que les que cal arrencar de la roca, i això sol ja és una diferenciació. En les valls que hom troba abundància d'argila, s'han emprat sovint les parets de fang, que en llocs muntanyosos ja són més difícils de trobar; en canvi, a muntanya és freqüent veure-hi parets de pedra seca o bé teulades cobertes amb lloses d'arenisca o pissarra, que substitueixen les teules de ceràmica.

La influència del terreny queda ben patent en l'edat neolítica i eneolítica; en els terrenys on predominen les calisses i les arenisques, que les balmes i coves són abundants, els homes són troglodites i aprofiten totes les cavitats de la roca per a situar-hi llurs vivendes. En canvi, en altres terrenys de diferent con-

Quan aneu d'excursió procureu assabentar-vos del que hi hagi més interessant. L'excursionisme us serà més aprofitós encara i treureu profit de les vostres excursions.

textura litològica que les coves no hi són possibles, l'habitació deuria ésser a base de troncs i brancatge, del qual ja n'hem trobat rastre, si bé els homes de l'època han deixat marques evidents del seu pas en dòlmens i menhirs escampats per les planes i turons.

Dels palafits, habitacions lacustres, que a Suïssa tant abunden, no n'ha quedat cap mostra a Catalunya i és molt probable que no n'hi haguessin gaires, encara que en aquell temps els llacs i estanyols podien ésser més abundants que en l'actualitat; com sembla que tampoc tenien gaire predilecció, els homes, en habitar les muntanyes pròpiament dites; hom troba importants restes neolítiques en l'alta muntanya, en ple Pireneu, com en les muntanyes mitjanes, com en les serres de les valls, com en les planes al·luvials dels rius i torrents que solquen Catalunya.

D'una manera semblant deuria continuar l'habitació durant el període que en la Prehistòria europea és conegut per l'Edat del Bronze. A Catalunya aquest període és una continuació de l'eneolític sense cap transició, encara que portà un canvi efectiu, sobre tot en els ritus funeraris (1); però no és probable que les condicions d'habitatge sofrissin modificació, com ho proven les troballes fetes en diferents punts de la nostra terra.

Però en la primera Edat del Ferro, que a Catalunya correspon amb l'entrada dels celtes i amb la cultura hallstàtica europea, l'habitació evoluciona una mica, si bé encara es troben estrats de l'època en moltes coves estudiades. La gran quantitat de coves existents a Catalunya deurien influir en el seu aprofitament per a habitació, que seduï molts dels invasors, que hi residiren durant un temps més o menys llarg. Talment com en altres països europeus, que el sistema de vivenda evolucionà força en aquell període, es modificà l'habitació de les planes i turons on les coves no existien. A les construccions totalment vegetals dels períodes anteriors, succeeix, probablement de mica en mica, una construcció de paret en pedra seca i coberta de brancatge com en les cavacions del poblat de Marlés, on, segons el senyor Serra-Ràfols (obra citada) s'ha pogut determinar la construcció de pedra, dividida en habitacions de planta quadrada.

Fa creure més encara aquesta transició, el fet que en les parcials excava-

---

(1) «El problema prehistòric de Catalunya», per J. de C. Serra-Ràfols.

Excursionisme vol dir tant com l'estudi i l'admiració de la Natura, l'amor a les coses culturals i a totes les manifestacions de l'esperit.

cions efectuades per l'Agrupació Excursionista de Granollers al suposat poblat ibèric de Céllecs, s'han trobat uns fragments de ceràmica amb marcada tradició de la cultura indígena, que inclina a suposar que amb anterioritat al poblat ibèric posterior, hi hauria hagut un nucli d'habitació de la primera Edat del Ferro. Amb tot, fins que s'emprenquin els treballs per la total excavació del lloc citat, no serà hora de determinar exactament aquesta suposició.

Els íbers, en la segona Edat del Ferro, poblaren especialment els turons; preocupats per lluites constants, triaven amb preferència les alçades, que els facilitaven la defensa. Els íbers foren els primers que edificaren els nuclis agrupats, probablement per una major economia i per finalitat estratègica. Ells modificaren el sistema d'habitació predominant; desterraren l'habitació de les coves i les estances isolades, per a constituir els primers agrupaments. La construcció de les cases era amb pedra sola, utilitzant per això els materials primers que tenien al seu abast. La teulada deuria ésser amb matèries vegetals, ja que en els diferents poblats coneguts no s'han trobat restes de ceràmica que hagués servit per a cobrir la casa. Com tampoc l'agricultura ni la ramaderia deurien tenir gaire importància, ja que no s'han trobat habitacions suplementàries per a servir d'eixopluc als cereals ni al bestiar. Naturalment que les dues coses existien, car han estat les primeres preocupacions de l'home, en els principis de la cultura, ampliar el sistema de recol·lecció vegetal per medis artificials i el de la caça per medi de la cria del bestiar. Uns i altres facilitaven l'alimentació i evitaven un desplaçament excessiu; de la recollida de gramínees en tenim mostres en les pedres corbes i corrons que utilitzaven per la mòlta i en les eines agrícoles trobades, entre altres llocs a Puig Castellar i actualment al Museu de Barcelona, que confirmen la suposició. De totes maneres, és probable que els conreus fossin poc extensos, ja que en part podien recollir productes naturals.

Dels poblats ibèrics, per a l'estudi de l'habitació, ens cal passar a l'època romana amb la importació de la seva cultura per mitjà de la conquesta. Els romans feren abandonar, en general, la construcció de pedra rústega en sec i a voltes amb fang, per a usar grans blocs de pedra tallada que avui encara són l'admiració dels que visiten les restes romanes (Tarragona, Girona, Barcelona, La Torrassa de Llinàs, etc.)

El progrés de l'agricultura i una major seguretat deurien influir en el poblament isolat en les valls. L'aspecte de les cases (les riques sobre tot) havia d'ésser totalment canviat de la civilització ibèrica. Tot el benestar possible es veu que exigien aquells patricis i així hem pogut trobar, principalment a Tarragona, estàtues que deurien servir per l'embelliment de la llar columnes i capitells en molts llocs, com a Vic, Barcelona, etc.; termes a Caldes, piscina i estatuària a La Garriga, mosaics a Cardedeu, etc., etc.

Tot això, amb les construccions suplementàries que comporta i amb les divisions que la casa deuria constar, portà una nova modalitat a l'habitació, ja que era un gust i una tècnica molt superior a la ibèrica. Aleshores apareixen també les teules, espècie de lloses planes de terra cuïta amb un encaix per su-

Els romans eren amics del benestar i de l'ornament de la casa. Una escultura romana de pedra trobada a la Torre de Marata

perposar-les que és una nova diferència a la vivenda humana, així com els maons plans construïts al forn, que és una altra de les novetats de l'època. Les parets, ben gruixudes per la solidesa, deurien servir també per la màxima comoditat; amb l'aixovar més extens que el poblament predecessor, l'interior de les vivendes havia de traslluir la modificació.

Però després dels romans, cap al segle VI, les habitacions deurien sofrir poques variacions. La tècnica constructiva deuria canviar una mica sense arribar a cap transformació important fins que l'art visigòtic i bizantí influeix en les

construccions. A Sant Miquel de Terrassa, obra suposada del segle VI, hi ha una tècnica de tradició bizantina; l'adaptació de les cúpules significa una modificació en la tradició constructiva que forçosament les vivendes humanes haurien de senyalar. De totes maneres, la modificació més decisiva ve amb la incorporació de l'estil romànic. A Catalunya la influència europea a través de l'imperi carolingi el separa de la tònica estilística d'altres terres ibèriques, que tenen més aviat influències arabesques. No es coneix gran cosa de les construccions vulgars perquè tot ha estat reconstruït posteriorment i sols en podem parlar per deducció dels monuments i esglésies de l'època. Els carrers deurien ésser estrets i torts i amb poques condicions de llum i higiene; al mateix temps, és probable que moltes d'aquestes construccions de poble no fossin construïdes amb parets de fang, tal com s'estilava sovint encara dintre el segle passat; el feudalisme estava en acció i els cabals no serien gaire abundants entre els vassalls dels senyors; això hauria afavorit encara la desaparició de les vivendes del període romànic que amb poca consistència no han pogut resistir gaire la força del temps. Sols alguns castells i cases senyoriales podrien donar-ne mostra si no fos que han estat superposades altres construccions i és difícil provar o destriar les restes antigues. La casa Sobies de Tàrrega i algunes coses de la Torre de Cellers (Parets del Vallès)—almenys les construccions del darrera la casa—és segurament de l'època romànica.

Quan comencem a trobar testimonis indubtables i encara actualment ben forts de la vivenda humana, és en el segle XIII i ençà que, hi abunden supervivències. La nova modalitat de l'estil gòtic el trobem encara en moltes bandes; a Granollers mateix, a la casa del darrera l'església, dos finestrals (ara a la Biblioteca) ens parlaven de les construccions d'aquella època. Altres finestrals granollerins del mateix temps i posterior ens donen mostra de la vivenda humana en el període gòtic. Com sempre en les antigues habitacions, la fusta preponderava en la construcció dels trespols, que aleshores la fusta del país era prou abundant, que ornamentava el sostre amb els embigats i era prodigada en les teulades. Segons les contrades, naturalment, sofria alguna modificació o bé per la qualitat dels materials emprats que calia usar els més avinents, o bé per la forma que adoptaven, ja que en contrades pirenenques, per exemple, les estructures són sempre diferents i en les teulades sobre tot, que és necessari siguin pendents per evitar el pes de la neu acumulada.

(Acabarà)

Notes Folkloriques

Els aplecs vallesans

Per Josep M.ª Puchades

La sociabilitat, qualitat que caracteritza els homes, els ha mogut sempre a aproximar-se els uns als altres i a intensificar les seves relacions en llur propi benefici. L'intercanvi d'idees i d'objectes amb un fi únicament material, ha anat acompanyat sempre de progressos espirituals, com complement eficaç; i ha estat això precisament un dels motius que ha impulsat els homes de cada generació a acostar-se i conèixer's mútuament. Els avenços i progressos moderns han accelerat aquest corrent perennal d'atracció, però li han llevat bona part del seu tipisme, fruit de tradicions ancestrals. Aquesta onada avassalladora que caracteritza els temps contemporanis va emportant-se'ns, doncs, malgrat els esforços heroics per a assegurar la seva existència, tots els records i costums que ens llegaren els nostres avis. És, en molts casos, inútil el rebel·lar-se contra aquesta foguerada modernista que va maldant continuament per arrasar-ho tot, i sovint cal contemplar amb una passivitat mal continguda com realitza la seva obra i la manera que segueix el cicle que per endavant té ja traçat.

Tot i això, existeixen costums antiquíssims que pel sol fet d'estar totalment arrelats en l'ànima senzilla del poble tenen assegurada la seva existència posterior; en alguns d'ells aquesta notable probabilitat hi és encara afavorida per la facultat que posseeixen d'adaptar-se a les diferents tendències que assenyalen les èpoques. Un d'aquests pocs costums és, per exemple, el dels aplecs. No és pas exclusiu de la nostra terra, sinó que, en una forma o altra, es manifesta a quasi tots els països. Però, concretant-nos a Catalunya, és en nostra pàtria on ha pres, per diverses raons, un caire especial.

Antigament, les relacions que guardaven entre ells els pobles d'una comarca eren insuficients. A desgrat de la celebració de mercats i fires, on hom s'aplegava per a fins d'interès material, es notava la falta de grans reunions on s'ajuntessin els habitants d'una contrada per a conèixer's mútuament; calia celebrar extenses agrupacions on, excloent-ne per pocs moments l'interès material, amb un altre pretext qualsevol es trobessin ajuntats els habitants d'una gran demarcació. Fou així, que paral·lelament a l'inici dels mercats i fires, s'establiren aquestes expansions d'un i altre caràcter i que hom anomenà aplecs. El sentiment religiós, que sempre ha estat present en l'ànima del poble català, fou el pretext que les inicià i guià posteriorment. La devoció

a alguna imatge venerada, el desig d'invocar la protecció d'algun sant sota el patronatge del qual hom estava posat, i el testimoniatge d'agraïment pels favors rebuts d'ell, afavorien l'instauració d'aquestes periòdiques reunions en les qual no hi haurien de faltar tampoc les festes profanes. I així fou com quedaren establerts, ja fa molts segles, bona part dels aplecs que actualment es celebren a la nostra comarca.

Indubtablement que ningú no negarà la valor folklòrica que guarden i la importància que com tradició representen. Caldria, concretant-nos únicament a la comarca vallesana, per a comprendre llur importància en la ciència folklòrica, fer-ne un estudi aprofundit; més, en la impossibilitat de fer altra cosa, de moment ens limitarem a donar unes notes molt breus sobre els diversos aplecs vallesans i llurs particulars característiques.

Esmentarem primerament l'aplec més conegut de tots els granollerins: el de Bellulla. Es celebra el dilluns de Pàsqua de Resurrecció i és un dels més importants del Vallès. Hom venera, en aquesta diada, la imatge de la Mare de Déu que és a l'església parroquial de Sant Feliu de Canovelles i que és advocada per als mals dels ulls. D'aquí ve l'etimologia del mot «Bellulla», com ho confirma la lletra dels goigs que en llaor seu es canten. No entrem en més detalls, car aquest aplec és potser el més conegut de tots els vallesans.

Un altre de molt concorregut és també el de Nostra Senyora del Camí. La capella està edificada al costat de Can Terrés, de la Garriga, i dintre l'espès bosc del mateix nom; és tan antiga, que hom diu, com tradició, que Carles Many l'havia visitada. Aquest aplec té lloc el dia 8 de setembre, i a ell hi acut gent de tot el Vallès i de les comarques properes. El fet d'ésser la capella molt aprop de la carretera fa que molts dels assistents hi vagin amb vehicles de motor; hom hi veu cada any una crescuda quantitat d'automòbils i altres carruatges.

El mateix dia que el de Bellulla, es celebra l'aplec del Corredor. La concurrència a aquest és també molt crescuda, principalment de gent de la Marina. Antigament tenia lloc el dia 8 de setembre. La capella, construïda en el segle XVI, està edificada en la carena de la muntanya del mateix nom i correspon a la parròquia d'Alfar.

A Sant Miquel del Fai també es celebra un important aplec el dilluns de la segona Pàsqua. Donada la bellesa natural del lloc, hom hi va a admirar el pintoresc paisatge d'aquells contorns. En la capella, bastida en el cor mateix de la roca i penjada a mig cingle, es venera en aquesta diada la imatge del Sant, que la tradició diu que fou trobada per un bou en mig d'unes roques.

Un dels pocs aplecs que es celebren a l'hivern, és el de Sant Nicolau, que s'escau el dia 6 de desembre. La capella està situada damunt del poble de L'Ametlla i des d'ell i dels altres del voltant hi puja el jovent, que segons Ma-

ria de Bellalloc, hi va a menjar pinyons. Les noies diu que tot resant al Sant van dient-li:

Sant Nicolau,
doneu-nos marit, si us plau.

El segon diumenge de setembre té lloc l'aplec de Puiggraciós, del qual se'n conservaven alguns típics costums, que ara probablement ja han desaparegut. L'ermita està enclavada en la parròquia de Montmany, i el desig de visitar aquesta pintoresca contrada fa que la concurrència sigui molt nombrosa. S'hi venera una imatge de la Mare de Déu, i hom implora la seva protecció contra les plagues del camp, talment com diuen els seus goigs:

De pedra guardeu els blats,
reclamant-vos de bon cor
feu fugir les tempestats
i els llampecs destructors.

També cal posar com un dels primers l'aplec de Santa Quitèria, qual imatge es venera en l'església parroquial de Vilanova de La Roca, que està edificada dalt d'un turó format per les estribacions de la muntanya de Céllecs. La gent que hi assisteix ve principalment de la Marina.

El tercer diumenge d'octubre té lloc el del Remei, a Caldes de Montbuy. Hi acut també nombrosa concurrència. Les festes, llevat de les religioses, es celebren a la vila. La capella està plena de presentalles i ex-vots, prova de la devoció que hom té a la Verge que s'hi venera.

Semblant a l'aplec del Remei, és el de la Salut, que es celebra el segon diumenge de maig. L'ermita està bastida al costat mateix de Sabadell, la població de la qual s'hi trasllada gairebé tota en tal diada.

Cal esmentar també, com un dels principals, l'aplec de Sant Valerià. La capella està en el terme parroquial de Palaudàries, i la festa es fa el dimarts de Pàsqua de Resurrecció. Hi acut gent de tota la comarca, que s'escampa pels gemats boscos dels contorns.

Altres aplecs importants són el del Vilà, prop de Sant Feliu de Codines; el d'Alfou, tocant a Cardedeu; el de Sant Marçal, en la seva capella situada entre les Àgudes i Matagalls, al Montseny; el de Santa Justa, a Llissà d'Amunt, etc.

Així com els pobles de les contrades veïnes—la Marina, la Selva, la Plana de Vic i altres—vénen al Vallès per a assistir als aplecs de la nostra comarca,

els vallesans també concorren a altres que es fan en aquelles contrades. Així tenim, per exemple, que el contingent de vallesans que van a l'aplec de la Cisa, a la Maresma, és tan crescut com els assistents que són de la mateixa comarca.

No hem descrit les festes que tenen lloc en els aplecs perquè en quasi tots ells tenen el mateix caire. Les religioses consisteixen en l'ofici, cant dels goigs i altres pràctiques devotes; les altres, en ballades, que generalment es fan a les eres de les cases properes, i en jocs diversos.

Aquests són els aplecs més importants que es conserven encara a la comarca vallesana. N'han desaparegut alguns, a còpia d'anys, com per exemple el que es feia a la Capella de Can Coll, a Llissà d'Avall, que ja fa un segle que no es celebra. En canvi, les exigències modernes n'han creat d'altres, d'un caire totalment diferent: aplecs sardanistes, excursionistes, i altres, que si bé encara no han arrelat profundament, és possible que amb el temps arribin a adquirir una habitud que fassi que el poble s'hi adapti i els conservi de la mateixa manera que ha fet amb els altres, que ara ens són ja tradicionals.

L'excursionisme us farà admirar les bellesaes de la Naturallesa; la cultura us farà copsar noves bellesaes espirituals.

Notes

El dia 12 de març es celebrà reunió general ordinària al nostre estatge, per a la renovació dels càrrecs de President i Vocal primer, resultant reelegits els senyors Salvador Llobet i Magí Gabarró, respectivament.

Per la presidència es preguntà en quina situació quedaven les col·leccions de l'entitat davant la creació d'un Museu a Granollers. S'acordà que podrien passar al Museu en qualitat de donatiu les col·leccions que l'Agrupació pogués tenir en duplicat, però amb l'expressa condició que hauria de constar en les obres el nom de l'entitat donant i ésser constantment exposades, sense quals requisits totnarien a quedar de propietat de l'Agrupació. De la mateixa manera, en cas de dissolució del Museu, o la seva traslació fora de Granollers, quedarien de propietat de l'Agrupació altra vegada.

Es discutí, ademés, què caldria fer en cas de tenir un exemplar únic i s'acordà que l'entitat podria portar-lo al Museu en qualitat de dipòsit, amb la condició ineludible que consti en lloc visible ésser de propietat de l'Agrupació.

Per l'actiu soci de l'entitat Josep Busquets ha estat fet un donatiu de llibres per a la nostra Biblioteca.

Igualment el soci Tomàs Balvey, de Cardedeu, ha fet donació d'altres exemplars d'obres i fullets d'interès excursionista i cultural.

No cal dir com l'entitat els regracia coralment.

Continuant la seva tasca, la Secció d'Estudi de l'Agrupació ha tingut el bon encert de trobar una magnífica àmfora romana en les excavacions de Llinàs. L'esmentada àmfora era fragmentada per efecte de les pressions del terreny i les arrels dels vegetals que la cobrien, però degudament numerats i netejats els seus fragments, ha estat totalment reconstruïda.

Els socis Lluís Fort i Isidre Serra han començat enguany la seva obligació militar.

Esperem el seu retorn perquè puguin reprendre llurs activitats.

La Secció d'Estudi té el propòsit d'exposar aquesta àmfora durant uns dies, en un aparador de la ciutat, perquè serveixi de propaganda de l'entitat

Durant l'estiu pròxim, que els conreus no faran nosa, les excavacions podran fer-se intensament. Aleshores en parlarem amb extensió.

El soci Pere Llach, donant proves del seu constant amor a l'entitat, ha construït un peu de ferro, d'imitació antiga, per a col·locar l'àmfora trobada per la Secció d'Estudi.

Fem constar públicament la gratitud de la Secció al company nostre.

Ajudareu la cultura i la formació espiritual de la joventut si us feu socis de l'Agrupació Excursionista.

L'Agrupació Excursionista fa una tasca d'educació de la joventut. Vós, que sabeu la desorientació de la generalitat del jovent, ajudeu a l'Agrupació i afavorireu la formació dels homes de demà.

Cursets i Conferències

El soci Jacint Bellonch el dia 3 d'abril donà la seva anunciada conferència a la nostra entitat.

El senyor Bellonch comença explicant el lirisme que els poetes de tot temps han sentit sempre davant del paisatge. Insisteix en la relació que els poetes de la Grècia i altres diversos tenien amb les belleses naturals, fins arribar als del segle d'or castellà.

Parla de la música i de músics eminents que tenien el paisatge com font d'inspiració. Al·ludeix Clavé, músic i poeta alhora, que ha creat cançons de paisatge inoblidables. Recolza la seva dissertació en Verdaguer, del qual diu que sentia el paisatge com cap més altre.

Explica la influència que les belleses naturals tingueren damunt Lleó XIII i esmenta els beneficis espirituals que aporten les societats excursionistes.

Finalment digué que per a un poeta la poesia existeix superlativament en la Natura i féu una lírica descripció del paisatge i dels excursionistes.

Recorden la

Merceria i Novetats
de
Jacint Roca

Especialitat en
Calats
Prisats
i Brodats
Plaça de la República, 30
GRANOLLERS

Renteu la roba amb
Sabó en pols

MARTE

i obtindreu més
economia, llim-
piesa perfecta i
gran estalvi de
temps

Excursionistes!

Propagueu aquest «Butlletí»

*Compreu a les cases que ens
ajuden a fer-lo amb els seus
anuncis.*

IMPREMTA
GARRELL

Extens assortit en

Recordatoris

i

Estampes

per a la

Primera

Comunió

25 Estampes impreses 1 pta.

Programa

dels actes organitzats per l'Aggrupació per als mesos de Maig i Juny

MAIG

Dia 1.—Excursió, junt amb la Secció Feminal, a La Roca, Sant Bartomeu, can Boquet, Aplec de la Cisa i Premià.

Cap de colla, S. Llobet. Vocals, J. Vinyes i A. Caballeria.

Pressupost, 2'50 pessetes.

Reunió, a les 6 del matí, a la plaça Guimerà.

Dia 8.—Excursió familiar a Mollet i a l'Aplec Sardanista de Santa Perpètua.

Cap de colla, J. Busquets. Vocals, J. Regàs i J. Atsuara.

Pressupost, 1'50 pessetes.

Sortida, a les 7'50, de l'estació del Nord.

Dia 14.—Reunió de la Secció Feminal, a les nou del vespre, amb la següent ordre del dia:

Proposició d'augment de la quota a 0'50 pessetes.

Precs i preguntes.

Dies 15 i 16.—Excursió al Pireneu, Ribes, Queralps, Núria, Puigmal i Puigcerdà.

Cap de colla, P. Llach. Vocals, A. Caballeria i J. Gabarró.

Pressupost, 20 pessetes.

Sortida, a les 7, per l'estació de Les Franqueses.

Dia 22.—Excursió d'excavacions a Céllecs, junt amb la Secció d'Estudi,

Cap de colla, J. Busquets. Vocals, J. Font i S. Llobet.

Reunió, a les 6, a la plaça Guimerà.

Dia 29.—Excursió, junt amb el G. E. Montnegre de Barcelona, a Terrassa, Cavall Bernat, La Mola, Els Obits, Castellar i Sabadell.

Cap de colla, M. Gabarró. Vocal, A. Caballeria.

Pressupost, 6 pessetes.

Sortida, a les 5'25, de l'estació del Nord.

JUNY

Dia 4.—Conferència pel senyor Joan Rodons sobre el tema: «Què és el paisatge i què és l'excursionisme». Serà il·lustrada amb projeccions.
A les nou del vespre.

Dia 5.—Excursió d'excavacions a Llinàs, junt amb la Secció d'Estudi.
Cap de colla, A. Cumella. Vocals, J. Rodons i J. Busquets.
Pressupost, 0'85 pessetes.
Sortida, a les 6'30, per l'estació de França.

Dia 12.—Excursió a Figaró, Tagamanent, Els Esqueis, Pla de la Batalla, Vallcàrcara i Figaró.
Cap de colla, A. Caballeria. Vocals, P. Llach i J. Gabarró.
Pressupost, 1'90 pessetes.
Sortida, a les 7'39, per l'estació del Nord.

Dia 19.—Excursió turística al Pont del Diable, de Martorell, i visita a l'Ateneu d'Igualada.
Cap de colla, M. Gabarró. Vocals, J. Font i J. Lamarca.
Pressupost, 9 pessetes.
Cal inscriure's. Places limitades.
Reunió, a les 5, a la plaça Guimerà.

Dia 26.—Excursió a Sant Quirse de Besora, Vidrà, Santuari de Bellmunt, Sant Pere i Sant Feliu de Torelló.
Cap de colla, J. Font. Vocals, A. Caballeria i M. Gabarró.
Pressupost, 8 pessetes.
Sortida, a les 7, per l'estació de Les Franqueses.

Joieria

Relotgeria

*Taller de Compostu-
res i Confecció de*

JOIES

Rafael Font

Granollers

Doctor Robert, 19

TALLER D'ENQUADERNACIONS

*Llibreria
Figurins
Papereria*

*Objectes
d'escriptori
dibuix i pintura*

JOAN CARBÓ

Carrer Sant Roc, 15

GRANOLLERS

Novetats

per a

Senyora

Montaña

**La casa de la
dona elegant**

Plaça de la República, 36

Telèfon 100

Imp. Garrell : Granollers : Telèfon 23